

Till Konungen.

Till fullgörande av den riksantikvarien enligt § 9 i Eders Kungl. Maj:ts nådiga instruktion för riksantikvarien och Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademiens tjänstemän åliggande skyldigheten att till Eders Kungl. Maj:t inkomma med årsberättelse över de under Vitterhets Historie och Antikvitets Akademiens vård ställda statssamlingarna samt över åtgärder, vidtagna för fornlämningars förtecknande och vård, får jag för år 1921 i underdånighet anföra följande:

I

1 och 2. **Statens Historiska Museum** och **Myntkabinet-**
tet hava under året tillväxt genom 211 förvärv (inv. 16580—
16790), av vilka 89 äro inköp för statsmedel, 42 fynd från sy-

stematiska grävningar eller tillfälliga jordarbeten, 1 såväl inköp för statsmedel som fynd från tillfälligt jordarbete, 64 gåvor, 5 depositioner, 3 byten och 1 avgjutning. De enskilda förvärven innehålla oftast var för sig flera, stundom ett mycket stort antal föremål. Bland inköpen märkas en halsring av guld från Trolleberg i Skåne, vägande 1,255 kg. (inv. 16675), det hittills tyngsta föremål av guld från forntiden som anträffats i svensk jord samt en mantel av ylletyg från bronsåldern (inv. 16719), funnen i torvmosse på Gerumsberget i Östra Gerums socken i Västergötland. De förnämsta gåvorna äro en dyrbar samling kinesiska mynt (inv. 16592) och en större samling krigsmedaljer (inv. 16618), båda överlämnade av norske köpmannen Olaf Bronn samt en större samling stenåldersredskap (inv. 16730) genom kamrer F. Wancke överlämnade från Th. Winborgs sterbhus.

Under året har delvis med hjälp av ett ej fast anställt biträde ett ökat konserveringsarbete försiggått, då förutom nyinkomna fynd ett betydande antal äldre föremål i samlingarna konserverats, tillsammans 7 à 8,000 föremål.

Förutom smärre förändringar i museet har jag i enlighet med den moderna museumsprincipen genom t. f. antikvarien A. Lindblom låtit företaga en radikal uppdelning av avdelningen för medeltid och nyare tid, så att de ur kulturhistorisk synpunkt mest representativa föremålen förenats till en utställningsavdelning, avsedd för allmänheten, under det att de övriga föremålen samlats för sig till en för forskare och särskilt intresserade tillgänglig studieavdelning. Genom detta arrangement och genom effektivare utnyttjande av den elektriska belysningen har även i de nuvarande trånga lokalerna ett relativt gott provisorium vunnits för de föremål som i första hand äro lämpade att utställas för allmänheten, under det att studieavdelningen i de nuvarande lokalerna svårligen torde kunna erhålla den museala uppställning, de förtjäna.

3. **Antikvariskt-topografiska arkivets** båda serier, den ena innehållande anteckningar om fornlämningar, fornfynd, kyrkor

och andra äldre byggnadsverk med inventarier, den andra, motsvarande grupper avbildningar (största delen fotografier) jämte ett stort antal fotografiska negativ, hava under året starkt ökats. I sistnämnda serie märkes bland förvärven primärmaterialet från h. 11 till Sveriges Kyrkor samt fotografier över de av konserveringsanstalten Pietas under året konserverade textilföremålen samt en samling fotografier jämte negativ över medeltida gravstenar på Gotland, skänkta av apotekaren J. W. Hamner. Såsom bihang till avbildningssamlingen finnes en mycket stor samling bildklichéer och en samling ljusbilder för skioptikon, vilka båda under året också starkt ökats.

4. **Bibliotekets** tillväxt framgår av följande tabell:

	Antal verk:	Antal band eller häften:
Genom köp	120	332
„ gåvor	184	355
„ byten	442	1,090
Tillsammans	746	1,777

De i tabellen upptagna bytena äro erhållna genom av Akademien knutna förbindelser med sällskap och institutioner, vilkas antal f. n. uppgår till 793. Frånsett lån till Akademiens tjänstemän och de talrika tillfällen, då besökande inom Akademiens lokaler begagnat dess bibliotek, har utlåningen under året omfattat 357 volymer.

Vid dessa institutioner hava under året tjänstgjort följande Vitterhets Historie och Antikvitets Akademiens *tjänstemän*: Riksantikvarie och föreståndare för samlingarna: fil. dr Bernhard Salin, utnämnd 1913; under tiden 1 januari t. o. m. 14 oktober i och för utarbetandet av förslag till program för nybyggnad åt Akademien och Statens Historiska Museum entledigad från övriga med riksantikvariebefattningen förenade åligganden, då antikvarien Janse varit förordnad att med berörda inskränkning uppehålla riksantikvariebefattningen; under tiden 15 oktober till årets slut tjänst-

ledig för hälsans vårdande, under vilken tid tjänsten uppehållits av antikvarien Janse.

Antikvarier och avdelningsföreståndare: *för medeltiden och nyare tiden*: fil. dr Otto Janse, utnämnd år 1909 (andre amanuens år 1907); t. f. riksantikvarie 1 jan.—31 dec., under tiden 1 jan.—14 okt. med nyss angivna inskränkning; Janses antikvariefattning har under året uppehållits av amanuensen Andreas Lindblom med undantag av tiden 3—8 okt., under vilken tid amanuensen S. Brandel varit förordnad;

för järnåldern: fil. dr Ture J:son Arne; utnämnd år 1909; för studieresa i utlandet tjänstledig 2—11 nov., då antikvarietjänsten uppehölls av amanuensen Hallström;

för sten- och bronsåldern: fil. dr Otto Frödin, utnämnd år 1911;

för myntkabinettet (Hjertbergsk antikvarie): fil. dr Bror Schnittger, utnämnd år 1915.

Skrivbiträde: fru Lillot Hildebrand, ordinarie år 1912.

Amanuenser: fil. lic. Gustaf Hallström (1909) sedan 1910; t. f. antikvarie 2—11 nov.;

docenten fil. dr Sune Lindqvist sedan år 1910;

docenten fil. dr Andreas Lindblom sedan år 1910; t. f. antikvarie 1 jan.—2 okt. och 9 okt.—31 dec.;

arkitekten Sven Brandel sedan år 1917; t. f. antikvarie 3—8 okt.;

fröken Agda Reuterskiöld (1902) sedan år 1910;

fröken Elsa Broman sedan år 1910;

fil. mag. fröken Maj Sondén sedan år 1918.

Bibliotekarie: fil. kand. fröken Sigrid Leijonhufvud sedan år 1901.

Tecknare: Olof Sörling; såsom hans ställföreträdare har under större delen av året tjänstgjort Harald Faith-Ell.

Räkenskapsförare och amanuens vid Myntkabinettet: fru Rosa Norström sedan år 1899.

Konservator: Erik Sörling sedan år 1910.

Arkiv- och skrivbiträde: fröken Grittel Koch sedan år 1919.

Fotograf och konservatorns biträde: fröken Ella Öberg sedan år 1918.

Skrivbiträde och telefonist: fröken Elsa Jakobsson sedan år 1918.

Därjämte har fil. kand. Sven Erlandsson under en del av året varit anställd som biträde huvudsakligen för beskrivning av nyförvärven till Statens Historiska Museum.

Samlingarna hava varit öppna för allmänheten söndagar (kl. 1—3) och helgfria vardagar utom måndagar (under maj—sept. kl. 12—3, övriga månader kl. 12—2) med fritt tillträde vad beträffar söndagar, tisdagar och fredagar, eljest mot en avgift av 25 öre person. Besökandes antal har under året utgjort 33490. Tjänsterummen hava varje söckendag varit tillgängliga kl. 11—3.

II

Undersökningar av fornlämningar och äldre byggnader.

Under året hava inom riket nedan angivna mera betydande undersökningar av fornlämningar och äldre byggnader företagits på uppdrag eller med tillstånd av riksantikvariens. I allmänhet äro kostnaderna bestridda av Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien dels med för dylikt ändamål till dess förfogande ställda statsmedel, dels med Akademiens egna medel.

(När genom undersökningarna vunna fynd inkommit till Statens Historiska Museum, angives detta i förteckningen genom tillfogande av de inventarienummer, varunder de därstädes, stundom först 1922, antecknats. I andra fall angivas de museer, som fått tillstånd att behålla fynden, för så vitt avgörande därom träffats.)

Från hednatiden.

Blekinge. Antikvariens Arne har undersökt 3 rösen på Stensborgs mark i Mjellby socken. I samband härmed fotograferades och uppmättes diverse fornlämningar på Listerhalvön.

Bohuslän. Läraren Johan Alin har vid Herrestads gästgivaregård i Herrestads socken undersökt ett tidigare rubbat jordblandat stenröse (inv. 16641), vars borttagande Akademien efter förnyad undersökning 1922 beviljat. Intendenten G. Sarauw har undersökt ett gravfält å kronoparken Östra Bullaren i Bullarens socken (inv. 16694); förutom s. k. brandgropar från äldre järnåldern anträffades ett röse från järnålderns början.

På bekostnad av Göteborgs museum och Göteborgs och Bohusläns fornminnesförening har intendenten Sarauw undersökt ett par stenåldersboplatser i N. Lundby socken på Hisingen samt å Vitsten Västergårds ägor i Solberga socken 7 gravhögar från vikingatiden, vilkas borttagande sedan beviljats.

För Göteborgs museums räkning har intendenten Sarauw undersökt en hållkista från stenåldern vid Snäckebäck i Starrkärrs socken, ett gravfält under flat mark vid Hullsjö i Gärdhems socken samt en gravhög från äldre järnåldern vid Högarna i Norra Björke socken.

Dalarna. Fil. kand. O. Bannbers har under året undersökt en starkt skadad gravhög från vikingatid på Sollerön (inv. 16807).

Gotland. Vid Österby i Fide socken har fil. kand. Harald Hansson undersökt 5 hållkistor och 3 stenblandade högar från äldre järnåldern (inv. 16693), varefter tillstånd lämnats till borttagandet av högarna samt 2 kistor, vilka sedan gammalt varit starkt skadade. Tillstånd har även lämnats till borttagande av ett röse vid Sorby i Stenkyrka socken, vilket undersökts av konservator Sörling och i vilket intet fynd anträffats.

Akademiens tecknare Olof Sörling har 1921 fortsatt sitt under en lång följd av år bedrivna arbete med avbildandet av Gotlands bildstenar för det av framlidne professor Gabriel Gustafson och rektor Fr. Nordin planlagda arbetet om dessa.

Gästrikland. På bekostnad av Gästriklands kulturhistoriska förening undersökte fil. dr Hanna Rydh 3 gravhögar å ett större gravfält vid Strömsbro vid Gävle (inv. 16863). Fynden som tillhöra vikingatiden, hava deponerats i föreningens museum i Gävle. Gravarna återställdes i sitt förutvarande skick,

enär gravfältet är ämnat till park i ett blivande stadsområde (*Meddel. av Gestr. kulturhist. fören.* år 1921, s. 42 ff.)

Vid Varva i Hille socken har fil. kand. Sven Erlandsson undersökt 6 gravar, nämligen 3 jordblandade rösen, 2 högar och 1 fyrsidig stensättning från yngre järnåldern (inv. 16706). Dessa gravar hava därefter borttagits för framdragande av ostkustbanan. Kandidat Erlandsson har likaledes undersökt fyndplatsen för ett svärd från vikingatiden från Hilleby i Hille socken (inv. 16707).

Jämtland. Diverse undersökningar hava utförts av länsantikvariern fil. lic. E. Festin. Särskilt märkes undersökningen av den s. k. Jungfrukullen vid Södergård nr 1 i Brunflo socken (inv. 16831).

Lapland och Västerbotten. Här hava ett flertal besiktningar och undersökningar av fornlämningar utförts av amanuensen Hallström. Denne har påbörjat en arkeologisk rekognoscering av Stora Sjöfallets nationalpark och angränsande områden, vilka komma att sättas under vatten vid beslutad reglering av Stora Luleälvs källsjöar. Bland undersökta platser må därjämte nämnas stenåldersboplatser vid Lillsund i Överkalix socken (inv. 16775) och Haapakylä i Övertorneå socken (inv. 16776) samt offerplatser vid Seitjaur, Högträsk (inv. 16778) och vid Atjekåive, Harrträsk (inv. 16779), båda i Jockmock socken, samt vid Saivo i Gellivara socken (inv. 16780).

Nerike. En hållkista från stenåldern vilken anträffats vid plöjning å Nydalens ägor i Hammars socken har undersökts av konservator Sörling; fynden förvaras i Nerikes fornminnesförenings museum i Örebro.

Skåne. En gravhög från bronsåldern, på vilken låg ett stenblock med älvkvarnar, vid Lunnom i Broby socken har undersökts av antikvariern Arne. Denne har även undersökt en grav under flat mark från yngre bronsåldern (liten stenista med brända ben och fornsaker, inv. 16801) i Gunlövs socken.

Vid Abekås i Skivarps socken har en större gravhög från sten- och bronsåldern undersökts av fil. dr Folke Hansen på

bekostnad av Humanistiska Vetenskapssamfundet och Lunds Universitets Historiska Museum. Tvänne enmansgravar från stenåldern vid Virentofta i Husie socken hava undersökts av dr Hansen, en enmansgrav även från stenåldern i Hammarlövs socken av amanuensen K. V. Wåhlin. Fynden från Abekås, Virentofta och Hammarlöv förvaras i Lunds Universitets Historiska Museum. Ännu några smärre undersökningar hava i Skåne utförts av sakkunniga från Lund.

Småland. Antikvarien Arne har företagit diverse besiktningar av fornlämningar och därvid fotograferat och uppmätt den bekanta Inglinge-högen i Torsås socken.

Ingenjör Algot Friberg har undersökt en hällkista vid Abonäs i Säby socken (inv. 16767). Fil. dr Knut Kjellmark har undersökt följande fornlämningar från stenåldern: en hällkista i den s. k. Fattighagen vid Eksjö, på Eksjö stads bekostnad (jfr *Meddel. fr. Norra Smål. fornminnesfören.* VI, s. 76 ff., inv. 16748); en hällkista vid Binnareboda i Älmeboda socken samt 4 hällkistor å Växjö stads mark. Ett skadat röse från järnåldern beläget vid Hagaberg nära Oskarshamn (inv. 16991) samt ett par rösen, likaledes från järnåldern och belägna i riktningen av en under anläggning varande väg Ramnåsa i Dädesjö socken (inv. 16989) hava likaledes undersökts av dr Kjellmark.

Södermanland. Ett stenåldersgravfält under flat mark vid Täby i Öja socken har undersökts av antikvarien Arne (inv. 16677).

En hällristning från bronsåldern, den första säkert kända i fast häll inom landskapet, belägen vid Berga i Tuna socken nära Nyköping har undersökts av antikvarien Schnittger (jfr *En hällristning vid Berga-Tuna i Södermanland, Fornvännern* 1922, s. 77 ff.).

Ett jordblandat röse från vikingatiden å Elvesta ägor i Sköldinge socken (inv. 17018) har undersökts av antikvarien Arne; detsamma blev efter undersökningen återställt i sitt förutvarande skick. Antikvarien Arne har ävenledes besiktigt och fotograferat fornlämningar i Sköldinge, Ludgo, Husby och Spelviks m. fl. socknar.

Vid Brunnsberg i Ytterselö socken har fil. kand. Sven Erlandsson undersökt tvänne gravar från vikingatiden (inv. 16737), vilkas borttagande sedermera (1922) medgivits.

Med anledning av väganläggning inom Sotholms väghållningsdistrikt har Akademien lämnat tillstånd till borttagande av två resta stenar och flyttning av en tredje sådan, stående i kanten av ett gravfält vid Västerhanninge kyrka.

Pålningar, som anträffats vid grävning av industrikanalen i Södertälje och vilka utgöra rester av tidigare kanalarbeten, hava genom Drätselkammarens i Södertälje försorg, innan de avlägsnades, fotograferats och kartlagts.

Uppland. I vetenskapligt syfte har en gravhög vid Sigtuna (inv. 16781), vilken visade sig tillhöra vikingatiden, undersökts av amanuensen Hallström.

Å egnahemsområdet å Skälby mark i Sollentuna socken hava å olika tomter undersökts av konservator Sörling dels 3 smärre gravhögar, dels ett röse, varefter deras borttagande beviljats (inv. 16828). Konservator Sörling har likaledes undersökt ett röse å egnahemstomt vid Bollstanäs i Fresta socken, varefter dess borttagande beviljats.

Vid Brunnby i Skuttunge socken hava undersökts 5 genom odling skadade gravhögar (inv. 16696), varefter deras borttagande beviljats. Likaledes har tillstånd lämnats till borttagande av 7 gravhögar vid Ytterby i Häverö socken i och för nybyggnad, sedan de blivit vetenskapligt undersökta (inv. 16695). Bägge sistnämnda undersökningar hava utförts av fil. dr Arvid Enqvist.

Vid Skälby i Vårfrukyrka socken har fil. kand. Sven Erlandsson med anledning av grustäkt undersökt ett röse (inv. 16728). En nyupptäckt runristning i fasta berget vid Ekeby i Fresta socken har undersökts och fotograferats av antikvarien Arne.

Diverse undersökningar i landskapet hava dessutom utförts av docenten G. Ekholm, docenten B. Thordeman och amanuensen A. Julius.

Värmland. Antikvarien Arne har undersökt en s. k. brand-

grop från latënetiden med flat håll i jordytan, som vid trädgårdsarbete anträffats vid Ölme klockargård i Ölme socken.

Västergötland. En rund stensättning antagligen från äldre järnåldern belägen å Korsbacken vid Friggeråker i Saleby socken har i vetenskapligt syfte undersökts av antikvarien Schnittger (inv. 16676).

Gravfält under flat mark från latënetiden hava med anledning av grustäkt undersökts av fil. dr K. E. Sahlström vid Hållaregården (inv. 16686) samt å Korsbacken vid Bankälla (inv. 16685), båda i Värings socken.

Diverse besiktningar av fornlämningar i Bolums, Skallmeja, Vårgårda, Värings och Öttums socknar hava företagits av antikvarierna Arne och Schnittger.

Västmanland. I samband med antikvarisk-topografiska besiktningar företogos följande undersökningar av intendenten Sven Kjellberg och fil. kand. Sven Erlandsson: en hög vid Hallsta i Dingtuna socken (inv. 16702), en hög vid Anundshög i Badelunda socken (inv. 16736), en rund stensättning vid Tibble i Badelunda socken samt en hög, ett röse, en skeppsformig och 4 runda stensättningar vid Horn i Rytterns socken. Fynden (inv. 16757) från sistnämnda plats, vilka härröra från folkvandringstiden hava deponerats i Västmanlands fornminnesförenings museum i Västerås.

Öland. Av antikvarien Arne hava följande arbeten utförts: undersökning av en vid grustäkt skadad hållkista under flat mark från romersk järnålder i Vickleby by i liknämnda socken; undersökning av 10 dels skadade dels oskadade hållkistor från romersk järnålder anträffade under flat mark vid plöjning vid Bjärby i Kastlösa socken (inv. 16797); besiktning och fotografering av fornlämningar i Stenåsa och N. Möckleby socknar; besiktning och fotografering av skeppssättningen "Noaks ark" m. fl. fornlämningar å Karums alvar i Högsrums socken.

Amanuens Anders Billow har undersökt en hög vid Hagelstad i Källa socken (inv. 16682), i vilket ett bronssvärd (inv. 16691) tidigare hade anträffats.

Från medeltiden och nyare tiden.

Med anledning av bestämmelsen i Kungl. Maj:ts nådiga instruktion för Byggnadsstyrelsen av den 31 december 1917, att Byggnadsstyrelsens verksamhet för den kulturhistoriska byggnadsvården skall utövas i samarbete med riksantikvarien, hava under år 1921 omkring 350 ärenden angående vården av kyrkor och andra byggnader av kulturhistoriskt värde behandlats, vilket utvisar en ökning av omkring ett hundratal ärenden mot föregående år. Dels på grund av denna ökning, dels för att giva ärendena angående vården av kulturminnen från medeltid och nyare tid en såvitt möjligt enhetlig behandling, dels slutligen för att på bästa sätt tillgodose kravet på vård och ordnande av den medeltida- och nyare-tids-avdelningen i Statens Historiska Museum, har jag ansett det lämpligast, att de båda ovannämnda, till sin natur olikartade arbetsområdena fördelats i stort sett så, att t. f. antikvarien A. Lindblom handhaft frågor rörande museet och kulturminnesvård av museal natur, under det att amanuensen Sven Brandel förberett och föredragit ärenden rörande kyrkobyggnader och profan arkitektur samt jämväl företagit det mycket stora antal tjänsteresor, vilka varit nödvändiga för dessa ärendens behandling samt för vården i övrigt av kulturminnen från medeltid och nyare tid inom landet.

I brev av den 20 maj 1921 har Eders Kungl. Maj:t anbefallt riksantikvarien att i samråd med byggnadsstyrelsen inkomma dels med plan för utredning angående förekomsten av ödekyrkor och ruiner i landet samt rörande dessas tillstånd och vård, dels ock med beräkning av kostnaderna för en sådan utredning. Då för denna betydande uppgift intet särskilt anslag finnes, har jag låtit amanuensen Brandel så fort tillfälle därtill yppat sig i samband med andra tjänsteresor utan nämnda extrakostnader företaga nödiga undersökningar rörande ödekyrkor och har sålunda under året insamlats ett avsevärt material. På grund av dessa rapporter har Vitterhetsakademien

efter framställning från mig ansett sig böra hos Eders Kungl. Maj:t i underdånig skrivelse den 6 september 1921 anhålla om statsbidrag för konservering av en del kulturhistoriskt synnerligen betydelsefulla ödekyrkor, vilkas tillstånd varit i hög grad prekär.

Angående undersökningar i landsorten av byggnader och andra fasta kulturminnen från medeltiden och nyare tiden må följande nämnas:

Bohuslän. Amanuensen Sven Brandel har uppgjort förslag till konservering av Svenneby ödekyrka.

Gotland. Konserveringsförslag har uppgjorts för Bara och Elinghems ödekyrkor av amanuensen Sven Brandel samt för S:t Görans ruin utanför Visby av civilingenjör F. Söderberg och byggmästaren Nilsson därstädes.

Uppmättningsarbetena vid Visby ringmur och beskrivandet av densamma hava fortsatts av fil. dr Emil Eckhoff med biträde av amanuensen Sven Brandel och konservator Erik Sörling.

Nerike. Konserveringsförslag till Hidinge ödekyrka har uppgjorts av amanuensen Brandel.

Småland. Konservering har utförts av Kronobergs slottsruin samt av Hemmesjö, Drev och Sjösås' ödekyrkor under ledning av amanuensen Sven Brandel.

Fil. dr Sune Ambrosiani har i Hovmanstorps socken företagit undersökningar rörande äldre järnhantering.

Västerbotten. Amanuensen Gustaf Hallström har vid Björnsbyn i Neder-Luleå sn undersökt resterna av en medeltida by (inv. 16777).

Västergötland. Konserveringen av Aranäs ruin vid Årnäs i Forshems socken har fortsatts, varvid största delen av ruinens tegelpartier blivit föremål för ingående behandling; arbetet har letts av disponent Karl E. Andersson och antikvarien Schnittger samt bekostats av Årnäs glasbruksaktiebolag genom fil. dr Gustaf Ekman, varjämte Akademien bidragit med 500 kronor.

Under den pågående restaureringen av Varnhems kloster-

kyrka ha gravarna under högkorets golv undersökts av amanuensen Lindqvist; nära klosterkyrkan har grunden till ett medeltida hus undersökts av arkitekten Axel Forssén.

Öland. Amanuensen Brandel har besökt samtliga kyrkor och särskilt företagit besiktning av kyrkornas dopfuntar för åstadkommande av lämpligare vård av desamma.

Östergötland. Vid Alvastra har under antikvarien Frödins ledning fortsatts undersökningen av medeltida fornlämningar vid "Sverkersgården" har gravfältet, som härrör från 1000-talet ytterligare undersökts och likaledes kulturlagret på platsen, som visat sig innehålla fynd från och med 600-talet efter Kr. (inv. 16810); en systematisk utgrävning och undersökning av lämningarna av Alvastra kloster har påbörjats (inv. 16811). Därjämte har "Sverkerskapellet" konservering blivit utförd.

III

Särskilda åtgärder hava på initiativ av mig eller genom beslut av Akademien vidtagits till skyddande av en del viktigare fornlämningar:

Fridlysning har utfärdats för stenåldersgravar under flat mark i ett sandtag å Täby ägor i Öja socken, Södermanland; för ett gravfält under flat mark å Bärby ägor i Kastlösa socken, Öland; för ett gravfält bestående av rösen och stensättningar på Karums alvar i Högsrums socken, Öland.

En genom landsfiskalen i Klagstorps distrikt i Skåne inkommen ansökan om tillstånd att delvis få borttaga en gravhög vid strandvägen mellan Ö. Torp och Trälleborg, vilken genom sitt läge vid en krök av vägen hindrade utsikten vid trafiken, har av Akademien avslagits.

En hemställan från Skirö församling i Småland, huruvida en plats i närheten av prästgården där tvänne hållkistor finnas, finge utnyttjas till uppförande av ny arrendatorsbostad för prästgården har likaledes avslagits. En ansökan från föreningen Stadsberget i Gränna om tillstånd att till Grännaberget

få flytta en vid Uppgränna i Gränna landsförsamling stående runstenen har avslagits, enär runstenen är rest vid en gammal landsväg och invid en plats som enligt sägnen skulle vara en kyrkogård.

En ansökan om tillstånd att resa ett monument över Erik Dahlberg å en forntida gravhög invid landsvägen mitt emot Ströppsta i Turinge socken i Södermanland har avslagits. En vid jordarbete anträffad och därvid starkt skadad runsten vid Åkerby i Toresunds socken i Södermanland har blivit lagad och rest på lämplig plats nära fyndplatsen.

En ansökan från en tomtägare å Skälby egnaomsråde i Sollentuna socken, Uppland, om tillstånd att fullfölja bygandet av en av föregående jordägare påbörjad jordkällare i en gravhög har av Akademien avslagits.

En å Statens järnvägars område nära Karlberg anträffad runsten har med Akademiens tillstånd flyttats till Karlbergs slottspark, enär fyndstället befunnits vara en olämplig plats för densamma. Akademien har likaledes beviljat, att en starkt skadad runsten — blott tre stycken återstå — vid Riksby båtsmanstorp i Bromma socken, måtte deponeras i Stockholms stads under bildning varande kommunalmuseum. En ansökan att flytta en runsten å Ala gård i Vassunda socken till annan plats å gården har avslagits enär det utretts att runstenen befinner sig på ursprunglig plats. En kullfallen runsten å Gråmunkehöga i Fundbo socken, Uppland har blivit rest på bekostnad av jordägaren herr O. Söderman.

Stockholms stads fastighetsnämnd har med hänsyn till den livliga byggnadsverksamheten igångsatt en inventarisering av fasta fornlämningar inom stadens område. Under året har sålunda större delen av Bromma socken behandlats; arbetet har utförts av ingenjören vid Stockholms stads byggnadskontor Bror Ericson med anvisningar från riksantikvariern.

Med Akademiens tillstånd hava några delar av en runsten, som 1913 anträffades i en källarbyggnad vid Äs i Rom-

fartuna socken, Västmanland, inflyttats till Västmanlands fornminnesförenings museum i Västerås.

En vid Leonardsberg i Ö. Eneby socken anträffad hållristning, vilken befanns vara starkt skadad genom äldre tegelbränning på platsen, har med Akademiens tillstånd införts till Norrköpings museums park för att där uppställas, sedan dess skilda delar blivit under ledning av fil. kand. Arthur Nordén hopfogade till ett helt. — En ansökan om tillstånd att flytta trenne bautastenar till annan för odling lämpligare plats å Stenkilsvarvs ägor i Varvs socken har av Akademien avslagits.

Som tillsyningsman på Björkö har under året tjänstgjort lantbrukaren A. Rylander. Röjningsarbetet å fornlämningsområdet å statens mark har fortsatt under konstnären Gunnar Hallströms ledning.

Aktiebolaget Upplandshem har till Akademien såsom gåva överlämnat tvänne områden å Hersby mark i Sollentuna socken, Uppland, nämligen dels den stora s k. Kungshögen med kringliggande gravar nära Turebergs station, dels ett öster därom beläget gravfält (bestående av ett flertal stenblandade högar) benämnt "Engelska parken".

Kapten H. Westman har överlämnat 5,000 kr. till fortsatta undersökningar av fornminnena vid Alvastra. F. överbibliotekarien Cl. Annerstedt har som bidrag till fortsatt utgivande av Axel Oxenstiernas skrifter överlämnat 2,000 kr. Bergsingenjören Fr. Brusewitz har överlämnat 1,000 kr. att användas till antikvariska ändamål. Stadsfullmäktige i Visby hava överlämnat 500 kr. som bidrag till nödvändiga konserveringsarbeten å S:t Görans ruin.

För undersökningar som ligga inom Akademiens verksamhetsområde hava följande anslag lämnats av Akademien: till lektor O. B. Santesson för undersökningar rörande Ångermanlands stenålder 500 kr., till fil. kand. Arthur Nordén för undersökning och avbildning av hållristningar i Norrköpingstrakten 500 kr.; till fil. dr K. E. Sahlström för beskrivning och kartläggning av fornlämningar inom södra och mellersta delarna av Vadsbo härad i Västergötland 400 kr.; till skriftstäl-

laren Pehr Johnson för förtecknande av fornlämningar inom Färs härad i Skåne 200 kr.; till t. f. kyrkoherden Mats Åmark för undersökning av medeltida kyrkklockor i Södermanland 250 kr.; till docenten Gunnar Ekholm för studier i utländska museer 500 kr., varjämte Akademien anslagit 600 kr. till f. amanuensen Eric Ihrfors som ersättning för 17:de samlingen av dennes *Anteckningar ur Östergötlands äldre kyrkohävdar*. Dessutom hava följande reseanslag utdelats till Akademiens tjänstemän: till antikvarien Frödin 250 kr. för deltagande i skandinaviska museiförbundets möte i Köpenhamn; till antikvarien Schnittger 250 kr. för museistudier i Danmark och Skåne; till amanuensen Hallström 600 kr. för studier i norrländska museer; till amanuensen Lindqvist 1,000 kr. för utländska museistudier över folkvandringstiden samt till t. f. antikvarien Lindblom 250 kr. för studier i Frankrike.

Vid den mångskiftande minnesvården hava, vid sidan av Vitterhets Akademiens tjänstemän och av Eders Kungl. Maj:ts Befallningshavande eller av riksantikvarien för särskilda fall anmodad kronobetjäning, företrädesvis följande personer vid upprepade tillfällen medverkat: landsfiskal C. G. Agelin, Eksjö, folkskollärare J. Alin, Göteborg, fil. dr S. Ambrosiani, Stockholm, riksdagsman A. Andersson, Saxtorp, Vårgårda, disponenten K. E. Anderson, Årnäs, kandidat Olof Bannbers, Holsåker, landsfiskal Tor Berglöf, Gävle, amanuensen A. Billow, Stockholm, lektor E. Brate, Stockholm, dr J. Bring, Simrishamn, skriftställaren Sigurd Dahlbäck, Raitajärvi, adjunkt C. Danholt, Gävle, docent G. Ekholm, Uppsala, fil. dr A. Enqvist, Uppsala, länsantikvarien E. Festin, Östersund, redaktör O. Fredriksson, Skenninge, ingenjör A. Friberg, Jönköping, prof. O. v. Friesen, Uppsala, prof. C. M. Fürst, Lund, konstnären Gunnar Hallström, Björkö, fil. dr Folke Hansen, Lund, fil. kand. Harald Hansson, Gamleby, intendenten Hugo Hedberg, Örebro, fabrikör A. N. Holm, Kivik, skriftställaren Pehr Johnson, Broby, amanuensen A. Julius, Uppsala, landsarkivarien C. M. Kjellberg, Vadstena, intendenten Sv. T. Kjellberg, Västerås, fil. dr

Knut Kjellmark, Växiö, fil. lic. Erik Lundberg, Stockholm, fil. kand. Arthur Nordén, Norrköping, intendenten A. Roland, Stockholm, fil. dr Hanna Rydh, Stocksund, prof. O. Rydbeck, Lund, fil. dr K. E. Sahlström, Stockholm, intendenten G. Sarauw, Göteborg, amanuensen O. Sundin, Lund, docenten B. Thorde-
man, Uppsala, intendenten Sanfrid Welin, Skara, amanuensen K. V. Wählin, Lund, herr A. O. Öberg, Kävra, Enköping.

Enligt § 17 i Eders Kungl. Maj:ts nådiga instruktion för riksantikvariern och Akademiens tjänstemän böra dessa samtliga verka för väckande och underhållande av kärlek till våra fornminnen och för spridande av kunskap om dem, samt genom vetenskaplig verksamhet bidra till vidgandet av vår kunskap om forntiden. Denna verksamhet har bedrivits huvudsakligen genom föreläsningar och vetenskapliga publikationer, till stor del utförda på tjänstemännens fritid.

Riksantikvariern Bernhard Salin (tjänstledig).

Publicerat: *Förgylld flöjel från Söderala kyrka* (Fornvännen 1921);

Hjulstenen vid Gravsjön (Sveriges natur 1921 samt i utvidgad form i Fornvännen 1921).

T. f. riksantikvariern O. Janse har hållit några föreläsningar i Stockholm och dess närhet.

Antikvariern T. J. Arne har hållit 23 föreläsningar i Stockholm, Södermanland, Uppland och Hälsingland.

Publicerat: *Ölands fasta fornlämningar* (Sv. Turistföreningens årsskrift 1921);

Kinesiska småbronser (Nationalmusei vänners festskrift 1921);

Vård och vanvård av våra fornlämningar (Tidskrift för hembygdsvård 1921);

Diverse artiklar i Nordisk familjebok.

Har med statsunderstöd företagit en utländsk studieresa

till England, Frankrike, Holland, Tyskland och Österrike under $3\frac{1}{3}$ månad.

Antikvarien Otto Frödin har hållit ett flertal föreläsningar skilda delar av landet.

Publicerat: *Undersökningar vid Alvastra år 1921* (Meddelanden från Östergötlands fornminnes- och museiförening 1922).

Har med understöd av Akademien deltagit i skandinaviska museiförbundets möte i Köpenhamn.

Antikvarien Bror Schnittger har hållit ett flertal föreläsningar i skilda delar av landet.

Publicerat: *Några i Statens Historiska Museum befintliga stenåldersföremål som varit i vidskepligt bruk* (Etnologiska studier tillägnade Nils Edvard Hammarstedt 1921).

Artiklar i Nordisk familjebok.

Företagit en utländsk studieresa (Tyskland, Italien, Frankrike och Holland) under 2 månader, under vilken inköptes en större samling krigsmedaljer, vilka sedermera överlämnades som gåva till Myntkabinettet från norske köpmannen Olaf Bronn. — Har under 3 veckor med understöd av Akademien idkat studier i danska och skånska museer.

Amanuensen Gustaf Hallström har hållit ett flertal föreläsningar i skilda delar av landet samt i K. Lantmäteristyrelsen hållit föreläsningar i ämnet "Fornlämningar och naturskydd".

Publicerat: *Gravplatser och offerplatser i ryska Lappmarken* (Etnologiska studier tillägnade Nils Edvard Hammarstedt 1921).

Har med understöd av Akademien bedrivit arkeologiska studier i norrländska museer.

Amanuensen Sune Lindqvist har föreläst vid av staten understödda hembygdskurser dels i Djursholm (anordnade av folk-

universitetsföreningen) dels i Härnösand (anordnade av föreningen för norrländsk hembygdsforskning).

Publicerat: *Hangadrotten* (Etnologiska studier tillägnade Nils Edvard Hammarstedt 1921);

Ynglingaättens gravskick (Fornvännen 1921).

Har med understöd av Längmanska kulturfonden och Akademien under 3 månader bedrivit studier över folkvandringstiden i Holland, Belgien, Frankrike, Schweiz, Italien, Österrike och Tyskland.

T. f. antikvarien A. Lindblom har under våren i Statens Hist. Museum hållit 21 demonstrerande, kostnadsfria föreläsningar över "Medeltida konst och hantverk i Sverige"; har under sommaren vid folkuniversitetsföreningens kurser i Djursholm hållit 12 föreläsningar över "Våra kyrkliga konstminnen" samt ävenledes föreläst vid hembygdskurserna i Finspång (6 föreläsningar).

Publicerat: *Sveriges kyrkor, Bankekinds härad, norra delen*, I—II;

An english embroidery in the Vatican (The Burlington Magazine 1921);

Ett kapitel ur det östgötska måleriets historia (i katalogen till konstatställningen i Finspång 1921);

Om världens största museum och några tankar om de mindre (Ord och bild 1921).

Har under 3 veckor bedrivit studier i franska museer.

Stockholm i december 1922.

Underdånigst
OTTO JANSE
t. f. riksantikvarie.
